

Differentiëren

Leuk dat je verder wilt met differentiëren! Er zijn zoveel mogelijkheden. Hopelijk doe je met behulp van onze voorbeelden verschillende ideeën op. Ga lekker uitproberen wat er voor jou werkt. Met elke differentiatie zet je een stapje in de goede richting (ook als je het niet vindt passen en daarom weer iets nieuws probeert).

Aangezien differentiëren niets meer is dan verschil aan brengen, kan dit op veel verschillende onderdelen van je onderwijs, bijvoorbeeld qua tijd, doelen en instructie. We geven je veel voorbeelden, maar deze lijst is niet volledig. Er zijn in de praktijk zeker ook voorbeelden te vinden waarbij nog op een ander onderdeel gedifferentieerd wordt.

Tot slot vind je na de voorbeelden een concrete uitwerking van het differentiëren in drie groepen.

Voorbeelden van differentiëren

Qua tijd

Je laat leerlingen een uur in de week, of meerdere uren per week, kiezen aan welk vak ze werken. Zo ontstaat er differentiatie qua tijd. Het is hierbij wel belangrijk om de keuzes van leerlingen goed te monitoren en regelmatig aan leerlingen te vragen of ze tevreden zijn met de keuzes die ze maken.

Qua doelen

Laat leerlingen tijdens een les aan verschillende doelen werken. Bijvoorbeeld omdat de leerling bepaalde doelen al beheerst of omdat leerlingen hun doelen zelf mogen kiezen uit een lijst van doelen, waarna ze voor elkaar gaan presenteren. Je kunt er ook voor kiezen dat leerlingen hun eigen doelen stellen.

Qua leervragen

Leervragen kunnen verschillen gericht op de zelfde vaardigheidsdoelen of attitude doelen. Bij aardrijkskunde kunnen de volgende leervragen door leerlingen onderzocht worden, gericht op het gaan beheersen van verbanden beschrijven:

Welke aspecten hadden invloed op het ontstaan van de stad Zutphen op deze plek?

Welke aspecten hebben invloed op de moesson die elk jaar terugkeert in India?

Qua activiteiten

Leerlingen die de doelen snel beheersen, krijgen de keuze om in de vrijgekomen tijd andere leerlingen te begeleiden, activiteiten buiten de school te doen of uitdagende opdrachten te maken in de klas.

Qua instructie

Je kunt differentieren in je instructie door een deel van de leerlingen geen instructie te geven, een ander deel basisinstructie en voor een derde deel een verlengde instructie.

Qua ondersteuning

Bij de ene leerlingen loop je elk uur even langs om te vragen hoe het gaat en om feedback te geven, terwijl je met een andere leerling elke week een gesprekje voert.

Qua nakijken

Van de ene leerling kijk je al het werk na, terwijl je van een andere leerling alleen a-select oefeningen nakijkt. Weer een andere leerling laat je alles zelf nakijken.

Qua reflectie

Voor een deel van de leerlingen is een vast moment om samen te reflecteren prettig, terwijl een andere leerling hier graag zelf het initiatief voor neemt.

Qua beoordeling

Je beoordeelt leerlingen op basis van hun eigen prestaties. Een leerling die moeite heeft met jouw vak en er veel tijd in investeert, krijgt een hoge beoordeling, terwijl een leerling die niet investeert in jouw vak een lagere beoordeling krijgt. Als je hierbij goed aangeeft welke aspecten voor een hogere beoordeling zorgen en iedereen hierin eerlijke kansen krijgt, kun je hiermee ook leerlingen motiveren.

Differentiëren werkt motiverend

Hoe differentieer ik in drie groepen?

Voor het differentieren in drie groepen vind je hieronder een voorbeeld-uitwerking. Deze concrete uitwerking geeft een antwoord op de volgende vragen:

Hoe kom je tot drie groepen?

Waarin verschilt het aanbod van de drie groepen (instructie, niveau, ondersteuning en nakijken)

Hoe organiseer je het?

Natuurlijk zijn er ook andere antwoorden mogelijk.

Hoe kom je tot drie groepen?

We hebben hier een voorbeeld van differentiëren op basis van doelen. Deze doelen hebben betrekking op kennis, vaardigheden en attitude. Houw leerlingen verschillen in hoe makkelijk ze doelen bereiken en in hoeverre ze deze doelen hebben bereikt.

Groep 1: de leerlingen die moeite hebben met het beheersen van de doelen van het vak en hier extra oefening voor nodig hebben.

Groep 2: de leerlingen die de doelen van het vak nog niet beheersen, maar dit met de basisoefeningen wel gaan beheersen.

Groep 3: de leerlingen die de doelen voor een deel al beheersen, maar de hiaten in de doelen nog wel moeten vullen.

Leg de indeling in groepen duidelijk aan je leerlingen uit. Zonder deze uitleg kan de indeling worden ervaren als een scheiding in goed en slecht.

Betrek ook de motivatie van de leerling zelf bij de indeling, helemaal als je zelf twijfelt. Sommige leerlingen motiveren zichzelf juist als de lat direct hoog wordt gelegd, andere leerlingen juist door de lat beetje bij beetje te verleggen. Bekijk daarom ook regelmatig of de leerlingen nog in de groep zitten waar ze horen op basis van de indelingscriteria.

Waarin verschilt het aanbod van de drie groepen?

Aangezien de leerlingen uit de drie groepen verschillen in hoeverre ze doelen behaald hebben en kunnen behalen, stem je het aanbod van de leerlingen daarop af. In de tabel hieronder zie je een voorbeeld van hoe je dit kunt doen.

Differentiëren	Op basis van instructie (1), niveau (2), ondersteuning (3) en nakijken (4)
Groep 1	<p>Leerling woont basisinstructie en verlengde instructie bij.</p> <p>Leerling maakt basisopgaven en herhalingsopgaven daarna.</p> <p>Docent stimuleert leerlingen om vragen te stellen. Docent geeft feedback tijdens het werken.</p> <p>Leerling kijkt zelf werk na en verbetert. Docent kijkt vervolgens al het werk na.</p>
Groep 2	<p>Leerling woont basisinstructie bij.</p> <p>Leerling maakt basisopgaven en op eigen verzoek herhalingsopgaven of uitdagende opgaven.</p> <p>Docent geeft mogelijkheid om vragen te stellen. Docent geeft feedback tijdens het werken.</p> <p>Leerling kijkt zijn eigen werk na en docent kijkt aselekt na.</p>
Groep 3	<p>Leerling kiest of hij de basisinstructie bijwoont.</p> <p>Leerling maakt alleen uitdagendere opgaven.</p> <p>Docent bespreekt regelmatig met de leerling zijn voortgang en verdere behoeften.</p> <p>Leerling kijkt zijn eigen werk na en verbetert.</p>

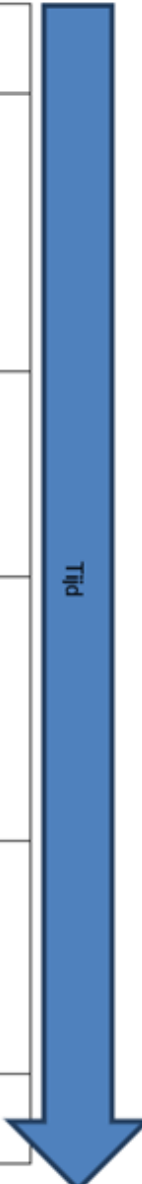
Hoe organiseer je dit?

Differentiëren is meer dan alleen het toewijzen van leerlingen aan een bepaalde groep. Het vergt ook een bepaalde organisatie in de klas. Er zijn verschillende modellen om het differentiëren te organiseren. Je vindt hieronder twee voorbeelden.

Model 1: Start met gezamenlijke instructie, daarna verlengde instructie.

Model 2: Direct zelfstandig aan de slag.

Model 1

Gezamenlijke start van de projectles		
Instructie en begeleidde inoefening met de hele klas (<i>klassikaal voordoen</i>): <ul style="list-style-type: none"> • <i>Terugblik</i>: Blik terug op het vorige project of de vorige projectles • <i>Doel en lesopbouw</i>: Geef het projectdoel in maximaal drie korte zinnen, en beschrijf de lesopbouw. • <i>Instructie</i>: Behandel, indien nodig, leerstof kort en krachtig en gebruik voorbeelden en kleine stappen. 		
Verlengde instructie en begeleid oefenen in kleine groep leerlingen die daar behoefte aan hebben (<i>zullen vooral leerlingen uit de intensiverende route zijn</i>).	Zelfstandige verwerking, in groepjes of individueel (<i>zullen vooral leerlingen uit de basis en verrijkende route zijn</i>)	
Zelfstandige verwerking, in groepjes of individueel, aan leerlingen die verlengde instructie hebben gehad.	Feedbackronde door leraar aan leerlingen die na de klassikale instructie zelfstandig hebben gewerkt. <i>Resultaat</i> : Controleer of het project naar wens verloopt.	
Feedback door leraar aan leerlingen die verlengde instructie hebben gehad. <i>Resultaat</i> : Controleer of het project naar wens verloopt.	Leerlingen die na de klassikale instructie zelfstandig hebben gewerkt en leerlingen die vanaf de start van de les zelfstandig werken, werken verder aan het project.	
Gezamenlijke afsluiting		

Model 2

Gezamenlijke start van de les		<p>Zelfstandige verwerking, in groepjes of individueel, door leerlingen die geen klassikale instructie nodig hebben (<i>vaak leerlingen uit de verrijkende route</i>).</p> <p>Leerlingen hebben eventueel voorinstructie gehad middels 'flipping the classroom'.</p>
<p>Instructie en begeleidde inoefening aan de meeste leerlingen (<i>klassikaal voordoen</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Terugblik</i>: Blik terug op het vorige project of de vorige projectles • <i>Doel en lesopbouw</i>: Geef het projectdoel in maximaal drie korte zinnen, en beschrijf de lesopbouw. • <i>Instructie</i>: Behandel, indien nodig, leerstof kort en krachtig en gebruik voorbeelden en kleine stappen. 		
<p>Verlengde instructie aan, en begeleid oefenen met leerlingen dit dat na de klassikale instructie nog nodig hebben.</p>	<p>Zelfstandige verwerking, in groepjes of individueel, door leerlingen die na de klassikale instructie verder kunnen.</p>	
<p>Zelfstandige verwerking, in groepjes of individueel, door leerlingen die verlengde instructie hebben gehad.</p>	<p>Feedbackronde door de leraar aan leerlingen die:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanaf de start van de les zelfstandig werken • na de klassikale instructie zelfstandig zijn gaan werken <p><i>Resultaat</i>: Controleer of het project naar wens verloopt.</p>	
<p>Feedback door leraar aan leerlingen die verlengde instructie hebben gehad.</p> <p><i>Resultaat</i>: Controleer of het project naar wens verloopt.</p>	<p>Leerlingen die na de klassikale instructie zelfstandig hebben gewerkt en leerlingen die vanaf de start van de les zelfstandig werken, werken verder aan het project.</p>	
Gezamenlijk afsluiting		